

Lisätietoja:
Siru Keskinen, puh. 020 634 1372, etunimi.sukunimi@kela.fi

06.04.2009

VANHEMPAINPÄIVÄRAHAN SAAJAT ENTISTÄ KOULUTETUMPIA

Nuorten naisten koulutustason nousu näkyy vanhempainpäivärahaa saaneiden äitien ammattijakaumassa. Yhä suurempi osa äideistä sijoittuu ammattiluokkiin, joissa korkeasti koulutettujen osuus on suuri. Esimerkiksi teknistä tai tieteellistä työtä tehneiden osuus on kasvanut 15,5 prosentista 23,4 prosenttiin viimeisten 15 vuoden aikana (taulukko 1).

Myös isien joukossa teknisen, tieteellisen, lainopillisen, humanistisen ja taiteellisen työn ammattipääryhmään kuuluneiden osuus on kasvanut 20,5 prosentista 25,2 prosenttiin vuosina 1994–2008. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuonna 2008 työllisestä työvoimasta tähän ryhmään kuului 15,3 prosenttia miehistä ja 15,6 prosenttia naisista.

Hallinto- ja toimistotyön ammattipääryhmään kuuluneiden äitien osuus on pienentynyt 19,3 prosentista 12,4 prosenttiin, mikä johtuu etenkin sihteerin työtä tehneiden äitien määrän vähenemisestä yli puolella. Myös teollista työtä ja palvelutyötä tehneiden osuus on vähentynyt vanhempainpäivärahaa saaneiden äitien joukossa.

Tieto vanhempainpäivärahaa saaneiden isien ammatista perustuu kokonaisaineistoon ja äitien ammatitieto sairausvakuutuksen pysyvään perusotantaan. Vanhempainpäivärahaa hakevan henkilön ammatiksi merkitään ammatti, jota hakija on viimeksi harjoittanut. Jos henkilö ei viiden vuoden aikana ennen etuuden hakemista ole toiminut ammatissa, katsotaan hänet ammatissa toimimattomaksi. Vuonna 2008 vanhempainpäivärahaa saaneista äideistä 11,2 prosenttia oli ammatissa toimimattomia. Heistä hieman yli puolet oli opiskelijoita. Ammatissa toimimattomia isiä oli 2,2 prosenttia.

Taulukko 1. Vuosina 1994 ja 2008 vanhempainpäivärahaa saaneiden ammatissa toimineiden isien ja äitien ammattiasema ja -pääryhmä sekä työllisen työvoiman vastaavat osuudet, %

	Vanhempainpäivärahaa saaneet		15–64-vuotias työllinen työvoima	
	1994	2008	1994	2008
Miehet				
Yrittäjät	9,9	6,8	19,5	15,8
Palkansaajat				
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	20,5	25,2	15,7	15,3
Terveystieteiden- ja sosiaali- ja terveysalan työ	3,8	4,0	2,4	2,4
Hallinto ja toimistotyö, IT	8,2	11,6	8,7	12,8
Kaupallinen työ	7,6	7,7	6,5	8,5
Maa- ja metsätalous	2,0	1,0	2,8	1,9
Kuljetus ja liikenne	7,8	6,0	7,9	6,5
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja louhintatyö, rakennustyö	31,4	31,0	29,2	30,4
Palvelutyö	8,5	6,6	6,7	6,1
Muut ammatissa toimineet	0,3	0,2	0,6	0,3
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0
Naiset				
Yrittäjät	6,0	5,6	10,2	8,2
Palkansaajat				
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	15,5	23,4	12,8	15,6
Terveystieteiden- ja sosiaali- ja terveysalan työ	25,0	26,8	22,4	25,0
Hallinto ja toimistotyö, IT	19,3	12,4	20,9	19,3
Kaupallinen työ	9,3	11,7	9,1	11,7
Maa- ja metsätalous	1,7	1,0	1,4	1,2
Kuljetus ja liikenne	1,8	1,4	2,4	1,8
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja louhintatyö, rakennustyö	6,7	5,4	7,0	5,0
Palvelutyö	13,6	10,9	13,4	12,0
Muut ammatissa toimineet	1,2	1,4	0,3	0,2
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0

KOULUTETUT ISÄT TARTTUNEET ISÄKUUKAU- TEEN

Vuonna 2008 isäkuukauden etuuksia saaneista ammatissa toimineista isistä joka kolmas oli työskennellyt teknisen ja tieteellisen työn ammattialalla. Tähän ammattipääryhmään kuuluneet isät olivat siis käyttäneet paitsi vanhempainpäivärahaetuuksia yleensä myös isäkuukauden etuuksia selvästi väestöosuuttaan enemmän. Terveystieteiden- ja sosiaali- ja terveysalan alalla työskennelleet isät olivat niin ikään usein saaneet isäkuukauden etuuksia. (Taulukko 2.)

Teollisuus- ja rakennusalan työtä tehneet isät olivat käyttäneet vanhempainpäivärahaetuuksia väestöosuuttaan enemmän,

mutta hieman harvemmin isäkuukauden etuuksia. Yrittäjät taas olivat käyttäneet sekä vanhempainpäivärahaetuuksia yleensä että isäkuukauden etuuksia selvästi väestöosuuttaan vähemmän. Vuonna 2008 isäkuukauden etuuksia sai yhteensä 8 932 isää. Heistä 8 342 oli ammatissa toimineita.

Isyysvapaaudistus toteutettiin vuosina 2003 ja 2007 siten, että vuonna 2003 isät saivat oikeuden 12 päivän bonusvapaaseen, jos he pitivät vanhempainrahakauden viimeiset 12 päivää. Vuoden 2007 alusta lähtien tämän pidennetyn isyysrahan, ns. isäkuukauden on voinut pitää joko heti vanhempainrahakauden päätteeksi tai 180 päivän kuluessa sen päättymisestä.

Taulukko 2. Vuonna 2008 vanhempainpäivärahaa ja isäkuukauden etuuksia saaneiden ammatissa toimineiden isien ammattiasema ja -pääryhmä sekä työllisen työvoiman vastaava osuus, %

	Vanhempain- päivärahaa saaneet isät (N=49 536)	Isäkuukauden etuuksia saaneet (N=8 342)	15–64-vuotias miespuolinen työllinen työvoima
Yrittäjät	6,8	4,4	15,8
Palkansaajat			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	25,2	33,1	15,3
Terveystieteiden- ja sosiaali- ja terveysalan työ	4,0	6,2	2,4
Hallinto ja toimistotyö, IT	11,6	16,1	12,8
Kaupallinen työ	7,7	6,7	8,5
Maa- ja metsätalous	1,0	0,4	1,9
Kuljetus ja liikenne	6,0	4,3	6,5
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja louhintatyö, rakennustyö	31,0	21,9	30,4
Palvelutyö	6,6	6,7	6,1
Muut ammatissa toimineet	0,2	0,2	0,3
Yhteensä	100,0	100,0	100,0

YRITTÄJIEN ISYYSVAPAIEN KÄYTÖSSÄ UUSI NOUSU

Yrittäjien osuus ammatissa toimineista vanhempainpäivärahaa saaneista miehistä on laskenut melko tasaisesti 1990-luvun puolivälistä lähtien. Kahden viimeisen vuoden aikana määrä on kuitenkin noussut. Vuonna 2008 vanhempainpäivärahaa saaneista ammatissa toimineista isistä 6,8 prosenttia oli itsenäisiä yrittäjiä, kun vuonna 1995 heitä oli vielä 10 prosenttia. (Taulukko 3.)

Myös yrittäjien osuus työllisestä työvoimasta on laskenut. Yrittäjät ovat kuitenkin tarkastellulla ajanjaksolla olleet väestöosuutensa nähden selvästi aliedustettuina vanhempainpäivärahaa saaneiden isien joukossa. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan

15–64-vuotiaasta miespuolisesta työllisestä työvoimasta yrittäjiä oli 15,8 prosenttia vuonna 2008. Työvoimatutkimuksesta selviää myös, että yrittäjämiehet olivat keskimäärin hieman vanhempia kuin palkansaajamiehet.

Isien oikeus omaan erilliseen isyysvapaaseen säädettiin 1990-luvun alussa. Myöhemmin on lisätty mm. isien vapautta valita vapaan ajankohta. Vuodesta 2001 lähtien isät ovat voineet pitää koko isyyssloman milloin tahansa äitiys- ja vanhempainrahakaudella, kuitenkin enintään neljässä erässä. Vuoden 2007 alusta lähtien myös edellä kuvatun isäkuukauden ajankohdan on voinut valita vapaammin.

Vuonna 2003 tuli mahdolliseksi pitää vanhempainvapaa osittaisena, jolloin osa-aikatyötä tekevillä äideillä ja isillä, myös yrittäjillä, on oikeus osittaiseen vanhempainrahaan. Tämä etuus on kuitenkin ollut hyvin vähän käytetty. Vuonna 2008 osittaisen vanhempainrahan saajia oli 98.

Vuonna 2004 tuli voimaan uudistus, jonka myötä yrittäjän vanhempainpäiväraha on voinut määräytyä YEL/MYEL-työtulon mukaan. Keskimääräinen päiväkorvaus vuonna 2008 oli yrittäjänä toimineilla isillä 58,1 euroa/pv ja palkansaajaisilla 72,2 euroa/pv. Yrittäjänä toimineilla äideillä korvaus oli 51,0 euroa/pv ja palkansaajaäideillä 55,6 euroa/pv.

Taulukko 3. Vanhempainpäivärahaa saaneiden isien ammattiasema vuosina 1994–2008

Vuosi	Vanhempainpäivärahaa saaneet isät					15–64-vuotias miespuolinen työllinen työvoima
	Yrittäjäisät		Palkansaajaisät		Muut ammattissa toimineet	
	lkm	osuus %	lkm	osuus %		osuus %
1994	3 767	9,9	34 104	89,8	0,3	19,5
1995	3 875	10,0	34 671	89,7	0,3	18,6
1996	3 678	9,8	33 833	90,0	0,2	18,2
1997	3 594	9,4	34 569	90,4	0,2	18,4
1998	3 541	9,1	35 299	90,7	0,2	17,3
1999	3 571	8,9	36 375	90,7	0,4	17,3
2000	3 480	8,5	37 504	91,2	0,4	17,0
2001	3 581	8,6	37 927	91,1	0,3	16,1
2002	3 460	8,2	38 847	91,6	0,3	15,9
2003	3 377	7,8	39 698	91,9	0,3	15,8
2004	3 222	7,3	40 717	92,4	0,3	15,8
2005	3 166	7,3	40 137	92,5	0,2	15,8
2006	3 077	6,9	41 735	92,9	0,2	16,2
2007	3 172	6,7	43 739	93,0	0,3	15,7
2008	3 356	6,8	46 088	93,0	0,2	15,8